

TUSIAD

TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

CANSEN BAŞARAN-SYMES'İN

"PARİS İKLİM ZİRVESİ ARDINDAN

DÜNYA ENERJİ VE İKLİM GÖRÜNÜMÜ"

TOPLANTISI AÇILIŞ KONUŞMASI

11 Ocak 2016

İstanbul, Sabancı Center

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Mesrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35
www.tusiad.org

Faks: +90 212.249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

Sayın Müsteşarım, Sayın Başkanım, Kamunun Değerli Temsilcileri, İş Dünyası ve Enerji Sektörünün Saygıdeğer Temsilcileri, Saygıdeğer Konuklar, Değerli Basın Mensupları, Değerli Öğrencilerimiz,

Şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

World Energy Outlook 2015 Raporu'nun Türkiye Tanıtımı'nı gerçekleştireceğimiz "Paris İklim Zirvesi Ardından Dünya Enerji ve İklim Görünümü" toplantımıza hoş geldiniz. Üç senedir etkinlik ortağımız olan İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi'ne değerli katkı ve destekleri için ayrıca teşekkür ederim.

Uluslararası Enerji Ajansı İcra Direktörü Sayın Fatih Birol, World Energy Outlook Raporu'nun 2015 yılı Türkiye sunumu için bu yıl bir kez daha bizimle birlikte. Kendilerine katılımları için tekrar teşekkür ediyorum.

Değerli Misafirler,

Bugün dünyanın enerji ve iklim görünümünü ele almak üzere buradayız. Ben, Sayın Fatih Birol'un sunumundan önce iş dünyası olarak Türk enerji sektörü hakkında bazı değerlendirme ve beklentilerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum. Ancak öncesinde sektörün Türkiye ekonomisi için ne ifade ettiğini bazı rakamlarla ortaya koymaya çalışacağım:

Türkiye'de elektrik piyasasının pazar büyüklüğü 50-55 milyar TL, doğal gaz piyasası ise 38-40 milyar TL civarında. Bu, Türkiye GSYH'sinin yaklaşık % 5'ine tekabül etmekte. Bugüne kadar gerçekleştirilen reformlar ve piyasanın serbestleşmesine yönelik beklentiler sayesinde özel sektörün enerji sektörüne toplam kurulu gücün % 60'ını oluşturacak seviyede son derece önemli yatırım yaptığını görüyoruz.

Sadece elektrik sektörüne 2000'li yılların başından beri yaklaşık toplam 75 milyar dolarlık yatırım yapıldı. Bunların 52 milyar doları tümüyle yeni yatırımdır. Proje finansmanı amacıyla kullanılmış olan kredilerin yaklaşık % 53'ü enerji sektörüne ait.

Bu yatırımların finansmanı için toplam 60 milyar dolar banka kredisi kullanıldı. Bunun 52 milyar dolarını Türk bankaları, kalan 8 milyar doları ise yabancı bankalar sağladı.

2023 yılına kadar sektöre 40 milyar dolar daha finansman sağlanacağını öngörüyoruz. Bugüne kadar sağlanmış olan finansmanın yaklaşık % 95'inin ise döviz cinsinden karşılandığını tahmin ediyoruz.

Tüm bu rakamları sizlerle paylaşmamın nedeni büyümenin en temel girdisini sağlayan enerji sektörünün stratejik önemini bir kez daha gözler önüne sermek. TÜSİAD olarak bu önemi her fırsatta vurguluyoruz. Ülkemiz özel sektörünün en yoğun şekilde yatırım yaptığı bu sektör, üretimin ana girdisi; sosyal hayatın temel gereksinimlerinden biri ve de bankalarımızın da en yüksek seviyede finansman sağladığı sektörlerden.

Saygıdeğer konuklar,

Tüm bu datalar gösteriyor ki sektör ekonomimiz içinde ciddi bir role sahip. Enerji piyasalarında yapısal dönüşümün tamamlanmasına yönelik ihtiyaç devam ediyor. Bahsettiğimiz dönüşüm daha serbest, daha şeffaf ve daha verimli bir enerji sektörü ve piyasasına dönüşümdür.

Sayın Müsteşarım,

Bugüne kadar enerji piyasalarında serbestleşmeye yönelik çok önemli adımlar atıldı. Bu toplantı vesileyle piyasanın serbestleşmesini ileriye taşımak için atılması gereken bazı öncelikli adımları dile getirmek isterim: Öncelikle, maliyetlerin altında enerji fiyatları enerji verimliliğini özendirilmeyerek, bu alanda ülkemizin çok önemli potansiyelinin ekonomiye kazandırılmasında engel oluşturmaktadır. Enerji piyasalarının bütününde enerji fiyatlarının arz-talep dengesinde oluşması, enerjinin verimli kullanımını sağlayacak; bunun yanı sıra, sektörde öngörülebilirlik ve kamu maliyesinde de sürdürülebilirliğe katkıda bulunacaktır.

Kamu kontrolünde bulunan üretim birimlerinin piyasa şartlarına uygun çalıştırılması, EÜAŞ ve TETAŞ enerjisinin ikili anlaşma ihaleleri yolu ile piyasa katılımcılarına sunulması, serbest tüketici limitinin daha fazla zaman kaybetmeden sıfırlanması ve perakende tarifelerinin kaldırılması; daha verimli ve rekabetçi bir elektrik sektörüne ulaşabilmemiz için son derece önemli gördüğümüz ve hemen atılması gereken adımlardır.

Öte yandan, 2013 yılından beri üzerinde çalışılan Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun revizyonunun da sonuçlandırılmasını bekliyoruz. Zira elektrik piyasasında arzu edilen serbestleşme, doğal gaz piyasası serbestleşmeden sağlanamayacaktır. Bu Kanunun serbest, şeffaf ve likit bir doğal gaz piyasası oluşturacak şekilde ivedilikle değiştirilmesi fevkalade önem taşımaktadır.

Bu noktada bir diğer önemli husus BOTAŞ'ın piyasadaki payıdır. BOTAŞ'ın ithalattaki payının düşürülerek diğer piyasa oyuncuları gibi hareket etmesinin sağlandığı bir piyasa yapısının oluşturulması ve doğal gazın ithalat ve ihracatının serbest bırakılması beklentimizi de ayrıca önemle ifade etmek isterim.

TÜSİAD olarak, içinde bulunduğumuz dönemin, henüz gerçekleştirilememiş olduğumuz bu reformları tamamlamamız için çok kıymetli bir fırsat penceresi olarak görüyoruz. Biraz sonra Sayın Birol'un sunacağı World Energy Outlook 2015 Raporunda da vurgulandığı üzere, birçok gelişmekte olan ülke bu "düşük petrol fiyatı dönemini" fosil yakıtlara uyguladığı sübvansiyonları kaldırmak için kullanmakta.

Son 10 yılda gerçekleştirilmiş olan enerji yatırımları sayesinde ulaşılan kurulu gücün sağladığı arz fazlası var... Petrol fiyatları düşük seyrediyor... Tüm bu faktörler ülkemizde de

mevcut sübvansiyonların nihai tüketiciye herhangi bir zam yansıtılmadan kaldırılması için bizlere tarihi bir fırsat sunuyor.

Değerli Konuklar,

Geçtiğimiz sene, “World Energy Outlook 2014” Rapor tanıtımı toplantısında TÜSİAD olarak “düşük enerji fiyatlarının rehavetine kapılmamalı, enerji piyasasının serbestleşmesine yönelik düzenlemeleri hayata geçirmeli; düşük karbon teknolojilerine geçişi ve enerji verimliliği yatırımlarını hızlandırmalıyız” demiştik.

Bu konular önemini bugün de koruyor: Enerji sektörümüzün sürdürülebilirliğini, yatırımların devamlılığını ve enerjinin verimli kullanımını teşvik edecek şekilde düzenlemelerin kararlılıkla hayata geçirilmesine ihtiyaç duyuyoruz.

Yeni hükümetimizin reformlar konusunun üzerinde titizlikle durmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Ancak yeni hükümet programında –Türkiye ekonomisi için son derece kritik önem arz ettiğini düşündüğümüz- enerji piyasalarının serbestleşmesine yönelik bir eylem maalesef bulunmamaktadır. Önümüzdeki dönemde enerji sektörüne ilişkin önceliklerin reform paketinin parçası olacağı temennimizi bir kez daha ifade etmek isterim.

Saygıdeğer konuklar,

Yeni dünya düzeni, ülkelerin küresel dinamiklerden bağımsız bir şekilde var olmasına fırsat vermiyor. Bu nedenle, tüm politikalarımızın olduğu gibi enerji politikalarımızın da orta-uzun vadeli bir vizyonla ve bölgesel dinamikler göz önünde bulundurularak tasarlanması gerekiyor.

Son dönemde yakın coğrafyamızda yaşadığımız gelişmeler bize arz güvenliğinin jeopolitik tablodan ne kadar hızlı etkilenebileceğini son derece net göstermiş durumda.

TÜSİAD olarak, arz güvenliğine ilişkin tehditleri ve bölgesel riskleri enerji sektörünün yapısal olarak dönüşümü için itici bir güç olarak görmemiz gerektiğini düşünüyoruz. Bu, gerek kaynak çeşitliliği, gerek güzergâh çeşitliliğiyle, gerekse enerjiyi daha verimli kullanarak üstesinden gelebileceğimiz bir zorluk.

Bu amaca yönelik olarak, en son AB İlerleme Raporu’nda yapılan değerlendirmenin aksine, ülkemizin bir “gaz geçiş ülkesi” değil, enerjinin fiziksel ve finansal ticaretinin yapıldığı bir ticaret merkezi olmasını hedeflemeliyiz. Türkiye’nin üstleneceği böyle bir rolün Avrupa Birliği ülkelerinin arz güvenliğinin artırılması yönünde de büyük önem taşıdığına inanıyoruz.

Değerli misafirler,

Enerjinin sürdürülebilirliği, iklim değişikliği ve küresel işbirliği konuları son dönemde küresel gündemin merkezinde bulunuyor.

Türkiye'nin ev sahipliğini yaptığı G20/B20 toplantılarında kararlaştırılan taahhütlerin içerisinde enerji politikalarımızla ilgili olan maddeler de vardı. Bunlar TÜSİAD olarak da öncelikli bulduğumuz konular.

Hemen akabinde Paris'te COP21 toplantısı gerçekleşti ve iklim değişikliği ile mücadeleye ilişkin tarihi bir karar alındı. TÜSİAD olarak her yıl olduğu gibi bu yıl da COP toplantısının sonuçlarını değerlendireceğimiz bir toplantıyı 22 Şubat'ta gerçekleştireceğiz. Paris'te alınan kararların kuşkusuz ülkemiz ekonomisi için son derece önemli sonuçları olacak. Bu küresel uzlaşma enerji bağlantılı politikaların hassasiyetle ele alınmasını gerektirecek.

Anlaşma düşük karbon ekonomisine yönelik yatırımların önünü açacak düzenlemelerin geliştirilmesini teşvik edici. Buna ek olarak, teknolojik altyapıdaki işbirliklerinin artırılması doğrultusunda da açık bir mesaj veriyor.

Durum böyle iken Anlaşma metni ülkemiz açısından önemli bir eksiği barındırmaktadır. Zira söz konusu metinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ilişkin bir tanım bulunmamaktadır. Türkiye'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi içerisinde diğer gelişmiş ülkelerle birlikte zikredilmiş olması emisyon azaltımına yönelik hedefin niteliği ve gelişmekte olan ülkelere sağlanacak yardımlara elverişliliği bakımından bir belirsizlik yaratmaktadır. Finansmana erişim ve teknoloji alanında destek ülkemiz açısından iklim değişikliği ile mücadelede etkili olmanın temel belirleyici unsurlarıdır. Bu belirsizliğin giderilmesine yönelik girişimlerin uluslararası arenada ivedilikle ve ısrarlı bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.

Söz konusu küresel gelişmeler akabinde son dönemde enerji piyasalarında birçok değişim öngörmek mümkün. Çoğunluğunun özel sektör tarafından yapılması öngörülen düşük-karbon ve yüksek verimli teknoloji yatırımları için yatırım ortamında öngörülebilirlik ve politikalarda uyum ihtiyaçlarının önemini burada bir kez daha tekrarlamak isterim.

Düşük karbon ekonomisine geçişte önemli bir role sahip olan yenilenebilir enerji kaynakları aynı zamanda enerji güvenliğimiz açısından da önemli bir fırsat sunmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarımızın değerlendirilmesi hususunda son yıllarda önemli bir ivme yakaladık. Bu sürecin artarak devam ettirilmesiyle, kullanılan ekipmanın tümünün ülkemizde üretilmesi aşamasına da geçebileceğimizi düşünüyorum. Ekipman imalatının yaratacağı üretim, istihdam ve ihracat olanakları sanayimize ve ekonomimize de son derece önemli katkı sağlayacaktır. Ülkemizin yüksek yenilenebilir enerji potansiyelinden azami düzeyde faydalanmak için yatırımları destekleyici politikaların devam ettirilmesi ve yatırım ortamını iyileştirici tedbirlerin alınması sürece kayda değer bir ivme kazandıracaktır.

Saygıdeğer konuklar,

TÜSİAD olarak 2015-2016 çalışma alanlarımızı belirlerken "dönüşüm" temasına özel bir önem atfettik. Bu çerçevede, ekonomimizin dönüşümünün bütüncül bir yaklaşımla, hem imalat sanayimizin hem de diğer sektörlerimizin yapısal olarak dönüşümü algısıyla

tasarlanması gerektiğini düşünürüz. Dijital ekonomiye dönüşümü sağlayacak olan ve “hızla gelişen teknolojilerin sanayi ile birleşmesiyle” ortaya çıkan dönüşümü tarifleyen “Sanayi 4.0” yaklaşımı çerçevesinde başlattığımız çalışmaları da yakında kamuoyu ile paylaşacağız. Bu ayın sonunda Davos’ta toplanacak olan Dünya Ekonomik Forumu’nun ana teması da küresel eğilimi teyit eder şekilde Sanayi 4.0 olgusu olacak. Bu nedenle sözlerime son vermeden önce bu acil ihtiyaca bir kez daha değinmek isterim. Enerjide atılacak her adım, Sanayi 4.0 ve teknoloji ile beraber birleştiğinde ülkemiz büyüme dinamiklerine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Sözlerime son vermeden önce, TÜSİAD olarak savunduğumuz ve önerdiğimiz bütün politika önerilerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamak isterim. Serbest ve şeffaf enerji piyasalarının verimli yatırımları ve verimli enerji tüketimini teşvik edeceğine inanıyor; bu yatırımların ülkemizin daha düşük karbonlu bir enerji sistemine geçişini de sağlayacağını biliyoruz. Enerji sektöründeki bu dönüşümün, sanayimizle birlikte eşgüdümlü bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini her fırsatta savunuyoruz. Ancak bu şekilde büyüme zorunluluklarımızın çevresel sorumluluklarımız ile uyumlu olmasını sağlayabiliriz.

Değerli Misafirler,

Sayın Müsteşarımıza katılımlarından dolayı teşekkür ediyor, bu toplantının işbirliğimiz için bir başlangıç niteliği taşımasını ümit ediyorum.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür eder, saygılar sunarım.